

Тема. Творчість Миколи Вінграновського. Зворушливе звучання. Микола Вінграновський "Лазить сонечко в травах", "Приспало просо просеня".

Мета: ознайомити учнів із життям і творчістю Миколи Вінграновського, його поезією; розвивати зв'язне мовлення, поетичну уяву, навички виразного читання поетичних творів, уміння передавати під час читання настрої твору;

виховувати любов до рідного краю, почуття прекрасного.

Обладнання: портрет М.Вінграновського, виставка творів, презентація.

Тип уроку: засвоєння нових знань.

Хід уроку

І. Організаційний етап

Привітання:

Ось дзвінок нам дав сигнал –

Працювати час настав.

Тож і ми часу не гаймо,

Урок читання починаймо.

ІІ. Актуалізація опорних знань

1. Робота за підручником

- Відкрийте, будь ласка, останню в підручнику сторінку. Це зміст. Він допоможе нам у грі "Доповни речення", а саме - розповісти про себе та уроки літературного читання.

- Прочитайте схему-опору (пошепки, або мовчки)

На дошці запис:

Наш клас (який?) _____. На уроках літературного читання ми (що робимо?) _____, _____.

Зараз ми вивчаємо розділ _____.

У цьому розділі ми прочитали вірші _____ (автор) _____ (назва);
_____ (автор) _____ (назва);

_____ (автор) _____ (назва);

Це (які?) _____ історії про людей і тварин, про любов до (кого?, чого?) _____, _____ і _____.

- А тепер покажіть у підручнику, де зазначено назву розділу (виділено червоним).

- Знайдіть назви творів, які ви прочитали і складіть зв'язну розповідь про них.

Орієнтовна відповідь: (Наш клас дружний, працьовитий. На уроках літературного читання ми читаємо багато цікавих творів для дітей. Зараз ми вивчаємо розділ "Поетична збірка". У цьому розділі ми прочитали вірші Дмитра Павличка "Вітряк", "На щастя", Петра Осадчука "Стежка". Це цікаві й повчальні історії про людей і тварин, про любов до природи рідного краю.)

- Мені приємно, що ви вмiєте ЗВ'ЯЗНО ПОСЛІДОВНО ЦІКАВО розповідати, та ще й ВИСЛОВЛЮВАТИ своє СТАВЛЕННЯ до прочитаних творів.

Саме так ми маємо навчитися висловлювати свою думку в процесі монологічних висловлювань, щоб бути зрозумілим один одному, знайти спільну мову.

- А який твір і якого автора ми будемо читати сьогодні?

- Як цей твір знайдемо в підручнику? Дуже добре, якщо нам допоможе закладинка.

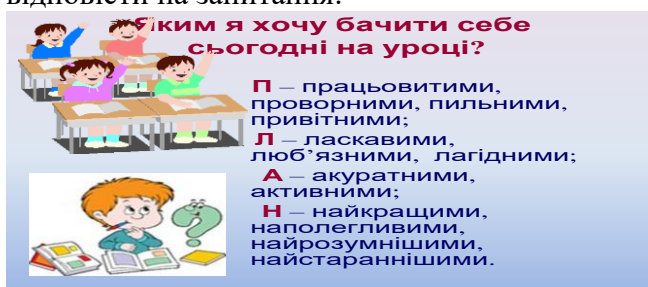
- Так, у нашому діалозі з літературними героями та автором беруть участь: автор – Микола Вінграновський і його твори "Лазить сонечко в травах", "Приспало просо просеня".

- Як же ми будемо працювати на уроці?

ІІІ. Постановка цілей і задач уроку

1. Самопостановка завдань

- Як ви будете працювати на уроці? Пропоную обрати одну з літер: "А", "Л", "П", "Н" і відповісти на запитання:

Яким я хочу бачити себе сьогодні на уроці?

П – працювими, проворними, пильними, привітними;
Л – ласкавими, люб'язними, лагідними;
А – акуратними, активними;
Н – найкращими, наполегливими, найрозумнішими, найстараннішими.

- Так, мені дуже хотілося б, щоб ми були такими ... (читання з екрану)

2. Планування роботи

- Щоб добре працювати – роботу треба спланувати.

Я пропоную попрацювати за таким планом:

1. Розмірковуємо
2. Робимо висновки
3. Читання тексту
4. Знайомство з автором

- Чи не потребує план корекції?

Орієнтовна відповідь: Так, знайомство з автором допоможе зрозуміти текст, розмірковувати, зробити висновки – тому треба поставити на початок. Потім – прочитати текст, і вже тільки після цього – виконати останні завдання.

- Отже, план буде таким:

1. Знайомство з автором
2. Читання тексту
3. Розмірковуємо
4. Робимо висновки

IV. Робота над засвоєнням нових знань

1. Знайомство з біографією М.Вінграновського. Робота в групах (Діти з високим рівнем пізнавальних можливостей працюють за підручником; інші - за картками з короткими текстами).

До прикладу:

Микола Степанович Вінграновський народився 7 листопада 1936 року в селі Богополі (тепер у складі міста Первомайськ) на Миколаївщині.

Закінчивши 1955 року сільську середню школу, навчався в Київському інституті театрального мистецтва ім. І. Карпенка-Карого на акторському відділенні. На особисте запрошення видатного кінорежисера та письменника О. Довженка Вінграновський вступив до Всесоюзного державного інституту кінематографії у Москві, який закінчив 1960 року. Працював кінорежисером на Київській кіностудії ім. О.Довженка.

Написав багато творів для дітей.

2. Обговорення після читання.

Вправа "Продовж речення" (Найвищу оцінку отримує той учень, який останнім доповнить речення, тобто надасть найбільше інформації).

- Я знаю про М. Вінграновського, що він ...
- Найбільше мене вразило те, що М.Вінграновський...
- Найвидатнішою датою біографії М.Вінграновського я вважаю, ...
- Найщасливіший період в житті М.Вінграновського, на мою думку, ...

3. Словникова робота

- Перед ознайомленням з текстом варто, на мій погляд, пояснити значення наступного слова:

Воло – відвисне місце піл шиєю в багатьох птахів (демонструється ілюстрація).

4. Читання тексту вчителем

- Який настрій викликає у вас вірш?

V. Робота над усвідомленням змісту тексту

1. Читання твору учнями

- Прочитайте текст пошепки, з'ясуйте наступне:
- Про кого йдеться у вірші? Оберіть одного з персонажів і розкажіть, як його можна намалювати.
- У яких рядках змальовано злиття в русі? Прочитайте.
- Якими барвами сповнено описаний пейзаж?
- Що із зображеного у вірші вам доводилось спостерігати в житті?
- Який настрій навіюють такі картини природи? Чому?

2. Повторне читання тексту учнями, вправа "День-ніч" (читання хором, дуєтом)

3. Вибіркове читання

- Знайдіть рядок, де розповідається про коника.
- Що роблять метелики?

4. Підготовка до виразного читання

5. Творча робота. Гра "Знайди риму, добери свою"

V. Опрацювання вірша М. Вінграновського "Приспало просо просеня..."

1. Словникова робота

Попростувало – пішло (добір синонімів)

Сноп (*сніп*) - зібрані до купи зжаті чи скошені стебла пшениці, вівса, ячменю, гречки, проса тощо, які перев'язують перевеслом - джгутом з тієї самої рослини, що її жнуть чи косять; с. складають у полукіпки та копиці, потім молотять на полі молотарками або ввозять до клунь, де вони лежать до обмолоту (*демонстрація ілюстрації*).

Дідух (його ще називають: дід, коляда, колядник, сніп, король, дідок) — українська різдвяна прикраса, символ пожертвування найкращого збіжжя у хліборобських культурах.

Дідух — символ урожаю, добробуту, багатства, безсмертного предка, зачинателя роду, духовного життя українців, оберега роду.

Косеньке око - неоднаково спрямовані зіниці (ілюстрація зайця).

- До речі, а чи знаєте ви (*розповідає учитель*), що зайці – єдині ссавці, у яких очі розташовуються з боків голови, зовсім як у птахів. У нього дуже малорухлива шия, і озирнутися він не може. А дивитися треба на того, від кого тікає, от і скошує очі заєць. Тому люди, мабуть, і вирішили – він завжди косить. Через те зайця в народі називають "косим".

Хащі – зарослі, нетрища, гушава, у тропіках, де багатовологи і тепла - джунглі.

Пустка – необжита земля, пустир.

2. Виразне читання вірша вчителем

- Хто розмовляє з зайченятком?

3. Повторне читання учнями (мовчки, вголос виразно)

4. Робота над змістом поезії

- Знайдіть у вірші слова, які звучать ніжно, лагідно.
- Як авторові вдалося надати їм пестливого забарвлення?

- Знайдіть у вірші уособлення?
- Що надає цьому опису зворушливого звучання?
- Як треба читати вірш тихо чи голосно? Чому?
- 5. Робота над художніми засобами
- Знайдіть у тексті пестливі слова (*просеня, зайченя, косеньке, маленьке, зайченятко*)
- 6. Вибіркове читання
- Знайдіть рядок, в якому розповідається про зайченя, сірого вовка.
- Прочитайте рядки, у яких описано сон зайчика.
- 7. Творча робота
- Діти, а зараз словесно намалюйте картину до цього вірша.

VI. Підсумок уроку

1. Підсумкова бесіда
  - Твори якого поета читали на уроці?
  - Що нового дізналися про М. Вінграновського?
  - Який вірш вам найбільше сподобався? Чому?
2. Оцінювання (*за картками самооцінки*)

VII. Домашнє завдання

Читати виразно вірш М.Вінграновського "Лазить сонечко", "Приспало просо просеня" (с. 126-127).

Одну з поезій вивчити напам'ять (за бажанням).